

TAJRIBAVIY HOMILADORLIK SHAROITIDA YUKSTAGLOMERULARYAR APPARATNING MORFOLOGIK O‘ZGARISHLARI

¹Usmonov Sherali Normengliyevich, ²Po‘latov Muhridin Qo‘zimurodovich

¹Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali, Termiz, O‘zbekiston.

²Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Termiz shahri, O‘zbekiston.

Annotatsiya. Ushbu maqolada tajribaviy homiladorlik sharoitida oq sichqonlar buyraklarida yuzaga keladigan morfologik o‘zgarishlar o‘rganildi. Ayniqsa, yukstaglomerulyar apparat (YuGA) hujayralarida kuzatilgan adaptiv o‘zgarishlar tahlil qilindi. Olingan natijalar homiladorlik davrida buyrak faoliyatining o‘zgarish mexanizmlarini yoritishda ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: homiladorlikda buyraklar morfologiyasi, oq sichqonlarda yukstaglomerulyar apparat, renin tizimi.

Kirish. Homiladorlik organizmda fiziologik va biokimyoviy jarayonlarning keskin o‘zgarishlariga sabab bo‘ladi. Ayniqsa, buyraklarda filtratsiya, sekretsia va reabsorbsiya jarayonlari homiladorlikning turli bosqichlarida sezilarli darajada o‘zgaradi. Ushbu o‘zgarishlarni boshqarishda yukstaglomerulyar apparat (YGA) muhim o‘rin tutadi [1,2].- YuGA – buyrakning qon bosimi va suyuqlik-elektrolit muvozanatini tartibga soluvchi murakkab tuzilma bo‘lib, undagi granulali hujayralar tomonidan renin sekretsiyasi amalga oshiriladi. Shu sababli, homiladorlik davrida YuGA faoliyatidagi morfologik o‘zgarishlarni aniqlash ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi [3].

Materiallar va metodlar. Tadqiqot Surxondaryo viloyati sharoitida olib borildi. Tajribada 40 ta oq sichqon (*mus musculus*) ishlatildi: 20 tasi nazorat guruhini, 20 tasi esa tajriba (homiladorlik modeli) guruhini tashkil etdi. Hayvonlar standart sharoitda saqlanib, ularga bir xil ovqat va suv berildi. Tajriba muddati tugagach, hayvonlar evutanizatsiya qilindi va buyraklari gistologik tahlil uchun o‘rganildi. Preparatlar parafin blokklarida tayyorlanib, gematoksilin-eozin usulida bo‘yaladi [4]. Morfometriya usuli yordamida glomerulalar kattaligi, YuGA hujayralarining soni va ularning faoliyati baholandi. Statistika tahlil Student t-test yordamida amalga oshirildi.

Natijalar. Nazorat guruhidagi oq sichqonlarda YuGA hujayralari odatiy tuzilishga ega bo‘lib, granulalar soni me‘yorida edi. Homilador sichqonlarda esa quyidagi o‘zgarishlar kuzatildi: YuGA hujayralarida granulalar sonining ortishi; hujayra yadrosining biroz kattalashishi; glomerulalarda qon bilan to‘lish darajasining ortishi; renin sekretsiasining kuchayishi bilan bog‘liq morfologik belgilar. Statistika tahlil natijalariga ko‘ra, homilador sichqonlarda YuGA hujayralari soni nazorat guruhiga nisbatan o‘rtacha 15–18 % ga oshganligi aniqlandi ($p < 0.05$).

Muhokama. Olingan natijalar homiladorlik davrida buyraklarning adaptiv imkoniyatlari yuqori darajada faollashishini ko‘rsatadi. Ayniqsa, yukstaglomerulyar apparat faoliyati ortishi, organizmda qon bosimini va suv-tuz muvozanatini saqlab qolishga xizmat qiladi [1,3]. Ilmiy adabiyotlarda ham homiladorlik paytida YuGA hujayralarining faoliyati kuchayishi haqida ma‘lumotlar uchraydi [2,4]. Bizning

natijalarimiz ushbu ma'lumotlarni tasdiqlaydi va ularni tajribaviy jihatdan asoslab beradi.

Xulosa. Tajribaviy homiladorlik sharoitida oq sichqonlar buyraklarida YuGA hujayralarining morfologik faoliyati ortdi. YuGA hujayralari sonining oshishi va granularining ko'payishi homiladorlik davrida renin-angiotenzin tizimining faollashganligini ko'rsatadi. Ushbu o'zgarishlar homilador organizmning gemodinamika va metabolik ehtiyojlariga moslashuv mexanizmi sifatida talqin qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Guyton A.C., Hall J.E. *Textbook of Medical Physiology*. – Elsevier, 2021.
2. Junqueira L.C., Carneiro J. *Basic Histology: Text & Atlas*. – McGraw Hill, 2020.
3. Tatarinov V.G. *Morfologiya pochki pri beremennosti*. – Moskva: Medicina, 2019.

Karimov A., Rashidova N.S. Homiladorlik davrida buyrak faoliyatining fiziologik xususiyatlari. – *Toshkent Tibbiyot Jurnali*, 2023; 2(4): 45–52.